

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Юридичний факультет

«Затверджую»
професор з наукової роботи
Д.Х.Н., доц. С.В. Потапенко

06 2017 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Ступінь	Доктор філософії
Галузі знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія

Сєвєродонецьк – 2017

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 032 «Історія та археологія» / проф. Михайлюк В.П., доц. Фомін А.В. – Северодонецьк: СНУ ім. В.Даля, 2017. – 36 с.

Програма затверджена кафедрою всесвітньої історії та історії України (протокол № 11 від 21.06.2017 р.)

Пояснювальна записка

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою вищого навчального закладу або наукової установи в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 60 кредитів ЄКТС.

Вступне випробування з історії має на меті перевірку вмінь вступників до аспірантури самостійно аналізувати історичні і сучасні суспільні та соціальні явища, застосовувати набуті історичні знання, вміло користуватися усім арсеналом методів і методик наукових досліджень. Вступники мають продемонструвати здатність прогнозувати історичну перспективу, навички застосування одержаних знань при вирішенні професійних завдань, готовність

жити в умовах наукового плюралізму, формувати культуру наукової дискусії, володіти педагогічною психологією та методикою.

Підготовка дисертаційних досліджень за спеціальністю 032 «Історія та археологія» передбачаються з «Історії України» та «Всесвітньої історії»:

1. «Історія України» – це галузь науки, яка досліджує перебіг історичного процесу на українській етнічній території з часів початку писемної історії й до сьогодення, розглядаючи національну історію у світовому та загальноєвропейському цивілізаційному контексті.

Напрямки досліджень:

- Історія Київської Русі.
- Галицьке-Волинське князівство.
- Україна середньовічна.
- Українські землі під литовським та польським пануванням.
- Визвольна війна українського народу XVII ст.
- Українські землі у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.
- Національне відродження українського народу.
- Історія української державної ідеї.
- Історія національних визвольних змагань (1900-1920-ті рр.)
- Історія української еміграції (1920-1930-ті рр.).
- Україна у часи між двома світовими війнами (УРСР та західноукраїнські землі).
- Історія України періоду Другої світової війни.
- Повоєнна історія України.
- Розбудова незалежної Української держави.
- Історія культури українського народу.
- Релігія і церква в історії України.
- Міжнародні зв'язки України.
- Історія української діаспори.

2. Всесвітня історія – це галузь науки, яка вивчає життя людського суспільства в усіх його проявах, зв'язках з природним середовищем, у його історичній спадкоємності від його появи до сьогодення з метою розуміння його сучасного стану та перспектив його розвитку.

Напрямки досліджень:

- Процес антропо- та соціогенезису, перехід від варварства до цивілізації.
- Політичні форми суспільного життя, їх різновиди та тенденції розвитку. Перебіг політичної історії.
- Соціальні форми суспільного життя, їх різновиди та тенденції розвитку.
- Матеріальний побут, економіка, їх місце в історичному розвитку та взаємодія з іншими формами суспільного життя.
- Ідеологічні форми суспільного життя, їх місце в історії людської цивілізації.
- Історична спадкоємність у розвитку цивілізації.
- Макро- і мікродемографічні процеси, їхнє місце в історичному розвитку людства.
- Соціоекологія в історії людства
- Етно- та соціопсихологія в історії людства.
- Міжетнічні та міжнаціональні відносини у всесвітній історії.
- Особистості, їхня роль у суспільному житті.
- Культурні і духовні форми суспільного розвитку.
- Етнокультурні зв'язки.

Вступники до аспірантури за спеціальністю 032 «Історія та археологія» повинні при складанні вступного іспиту **знати:**

- основні етапи в історії людства;
- соціально-економічні, політичні, культурні процеси історичного розвитку українського народу;

- головні історичні події та явища; історичних осіб, політичних партій та об'єднань;
- особливості взаємодії особи та суспільства на різних етапах української історії;
- -головні етапи розвитку історичної науки в Україні;
- -інструментарій спеціальних історичних дисциплін,

вміти:

- аналізувати процеси становлення та розвитку української держави, формування українського народу та його взаємин з сусідами;
- встановлювати хронологічну послідовність подій окремого періоду;
- брати участь у дискусіях на суспільно-політичні теми;
- критично аналізувати історичні джерела, користуватись довідковою літературою;
- організовувати евристичну та дослідницьку роботу;
- пояснювати й застосовувати основні історичні терміни й поняття;
- -використовувати здобутки історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін у практичній діяльності.

Вступники до аспірантури зі спеціальності «Історія та археологія» складають вступний іспит, що складається з таких дисциплін «Історія України», «Спеціальні історичні дисципліни».

Зарахування в аспірантуру здійснюється на підставі суми результатів усіх вступних іспитів. У разі одержання однакових оцінок переважне право при зарахуванні до аспірантури мають вступники, рекомендовані до вступу до аспірантури вченою радою певного вищого навчального закладу (факультету) чи наукової установи, які успішно закінчили магістратуру і склали всі або декілька кандидатських іспитів.

Формою проведення вступного випробування до аспірантури зі спеціальності 032 «Історія та археологія» є усно-письмовий іспит, за білетами.

Комплексний вступний іспит дозволяє з'ясувати рівень засвоєння теоретичних знань, оцінити аналітичні здібності та навички, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційного рівня магістра зі спеціальності 032 «Історія та археологія» та виявити достатність підготовки до навчання в аспірантурі на здобуття академічної кваліфікації: доктор філософії в галузі гуманітарних наук за спеціальністю «Історія та археологія».

Метою вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 032 «Історія та археологія» є формування контингенту аспірантів, найбільш здібних до успішного опанування дисциплін означеної спеціальності шляхом оцінки знань та навичок абітурієнтів.

Вимогою до загальних здібностей і підготовленості вступників є оволодіння системою знань, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційного рівня магістра 032 «Історія та археологія»: вступники повинні мати базову вищу освіту, вільно володіти державною мовою, мати здібності до оволодіння знаннями та навичками в галузі фундаментальних та професійно орієнтованих історичних дисциплін, мати схильність до наукових досліджень.

Перелік тем з навчальних дисциплін, що виносяться на іспит:

I. Історія України

Тема 1. Предмет і завдання «Історії України». Географічні межі історії України. Природні чинники історичного процесу на території України. Періодизація історії України. Вітчизняна історіографія історії України (основні концепції). Основні джерела і література із історії України, їх класифікація за основними історичними періодами розвитку світової цивілізації (історія первісності, історія стародавнього світу, історія середніх віків, нова історія і новітня історія). Предмет, методи і завдання історичного джерелознавства. Класифікація історичних джерел. *Тема 2. Методологія історії.* Принципи наукового дослідження (евристика, критика, інтерпретація). Відмінність природничо-наукової гносеології та історичного пізнання. Напрями і тенденції розвитку історичної науки в ХХ столітті (соціальна історія, «історія

ментальностей», гендерна історія, «історія повсякденного життя», мікроісторія). *Тема 3. Археологія.* Місце археології серед історичних наук. Археологічна періодизація. Поняття археологічної культури. Періодизація і хронологія кам'яного віку. Епоха міді та бронзи. Загальна характеристика залізного віку. Скіфсько-сарматські племена на території сучасної України.

Тема 4. Стародавня історія України Загальна характеристика кам'яного віку. Мідно-кам'яний вік. Бронзовий вік. Міста Північного Причорномор'я. Залізний вік. *Тема 5. Найдавніша Русь та давньоруська державність.* Східнослов'янські протодержави і союзи. Утворення Київської Русі. Слов'яни і варяги Державна організація Русі за пертих князів. Русь за Володимира і Ярослава. *Тема 6. Дезінтеграція і занепад Київської Русі.* Причини і коріння дезінтеграції. Організація влади на Русі доби роздробленості. Землі-князівства Південної Русі. Усобиці і боротьба за Київ. *Тема 7. Галицько-Волинська держава.* Галичина і Волинь напередодні об'єднання. Творення держави. Русь і монгольська навала. Данило Галицький. Галицько-Волинське князівство в другій половині XIII - середині XIV ст. *Тема 8. Українські землі в складі Великого князівства Литовського.* Литовська експансія і статус українських земель у ВКЛ. Польсько-литовські унії. Централізація ВКЛ і українська аристократія. Українські землі в литовсько-московському протистоянні. *Тема 9. Українські землі в контексті історії чужоземних держав в середні віки.* Буковина в складі Молдови. Крим та Північне Причорномор'я в орбіті впливу чужоземних держав. *Тема 10. Українські землі під владою Польщі.* Галичина і Поділля в складі Польщі. Передумови, причини, умови Люблінської унії. Нові явища в господарському житті. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Третій у державі двох народів. *Тема 11. Церковне життя та «Перше культурно-національне Відродження» кінця XVI – середини XVII ст.* Стан православної церкви до середини XVI ст. Реформація і Контрреформація як чинники українського відродження. Берестейська унія і еволюція православ'я в XVII ст. *Тема 12. Українське козацтво.* Причини, умови, підстави виникнення і періоди історії. Структура і організація козацтва Місце

козацтва в українському суспільстві. Козацьке питання в Речі Посполитій. *Тема 13. Національна революція. Визвольна війна і створення козацької держави.* Причини, характер, особливості козацької революції. Хід військових дій. Політична програма і соціальні здобутки Хмельниччини. Гетьманщина - українська козацька держава. Б.Хмельницький в історії України. *Тема 14. Козацька держава доби Руїни. Криза козацької державності.* І.Виговський. Загострення боротьби за владу. Поділ України. Іноземне втручання в українські справи. Руїна: дійові особи і виконавці. П.Дорошенко. Поразка національної революції. *Тема 15. Україна на межі XVII-XVIII ст. Північна війна та Україна.* Українська державність: територія, економічне та політичне становище, суспільні верстви. Внутрішня політика гетьмана І.Мазепи. Місце України в подіях Північної війни. Причини та наслідки українсько-шведських стосунків. Конституція П.Орлика. *Тема 16. Українські землі в XVIII ст..* Політичне та економічне становище України в XVIII ст. Боротьба за збереження автономії. Внутрішня політика І.Скоропадського, П.Полуботка, Д.Апостола. Наступ на автономію з боку царату: економічні та політичні утиски. Діяльність Малоросійських колегій та правління гетьманського уряду. К.Розумовський. Російсько-турецькі війни та Україна. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація української державності. *Тема 17. Україна під владою Російської та Австрійської імперій в першій половині XIX ст.* Територія. Населення. Соціально-економічне та політичне становище українських земель у складі Російської та Австрійської імперій. Суспільно-політичне та культурне життя українських земель. Чинники українського національного відродження. Початок національного відродження. «Руська трійця». Кирило-Мефодіївське братство. *Тема 18. Соціально-економічний та політичний розвиток України в др. пол. XIX – на початку XX ст.* Економічні наслідки революції 1848 р. в західноукраїнських землях. Західноукраїнські землі в др. пол. XIX ст. Реформи 60 – 70-х рр. XIX ст. в Росії та їх вплив на життя в Україні. Суспільно-політичні рухи др. пол. XIX ст. Український національний рух II пол. XIX – початку XX ст. *Тема 19. Українці у Першій світовій війні. Національно-демократична*

революція 1917 – 1921 рр. Перша світова війна та Україна. Державотворча діяльність Центральної Ради. Українська держава 1918 р., її внутрішня та зовнішня політика. Директорія УНР: зовнішня та внутрішня політика. Отаманський рух в Україні. Рух Н. Махна. Західноукраїнська Народна Республіка. Утворення квазідержав та експорт більшовицької революції в Україну. Влада більшовиків в Україні, будівництво радянської моделі державності. *Тема 20. Міжвоєнний період в історії України.* Радянська Україна на початку та в середині 1920-х рр. «Воєнний комунізм». Голод 1921 – 1923 рр. НЕП. Українізація. Радянська модернізація економіки України. Індустріалізація та її досягнення. Колективізація та її наслідки. Голодомор 1932 – 1933 рр. Репресії. Радянський геноцид у 20 – 30 рр. ХХ ст. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період. Суспільно-політичне життя. Радянсько-німецькі угоди 1939 р. *Тема 21. Україна в Другій світовій війні.* Етапи, основні події II світової та радянсько-німецької війни і Україна. Окупаційний режим. Колабораціонізм. Боротьба проти фашизму: український національний та радянський партизанський рух. Втрати України в II світовій війні. *Тема 22. Україна в другій половині 40 – середині 60-х рр. ХХ ст.* Відбудова господарства. Суспільно-політичне життя в Україні в др. пол. 40-х – поч. 50-х рр. Зміни в суспільно-політичному житті України у др.пол. 50-х рр. «Відлига». Спроби економічних реформ та їх невдачі. Україна на міжнародній арені. *Тема 23. Україна в період загострення кризи радянської системи 1965-1985 рр.* Спроби економічних реформ та їх наслідки. «Застій» в економіці та наростання економічної кризи. Життєвий рівень населення. Екологічні проблеми. Політично-ідеологічна криза. Етнодемографічна ситуація. Опозиційний рух та його лідери. *Тема. 24. Україна 80-х - поч. 90-х рр. ХХ ст.* Етапи «перебудови» та їх зміст. Зростання економічних проблем та спроби реформування. Спроби політичного реформування та зростання активності суспільства. Національний рух і суверенізація України. Спроба державного перевороту в СРСР та проголошення незалежності України. *Тема 25. Україна на шляху розбудови незалежної держави.* Розгортання державотворчих процесів. Реформування

політичної системи. Проблеми економічного реформування. Становище в соціальній сфері. Духовно-культурне життя сучасної України. Принципи зовнішньої політики України. «Помаранчева революція». «Євромайдан» та його наслідки. Анексія Криму Росією. Сепаратистський рух та війна на сході України.

Рекомендована література:

Базова

1. Апанович О.М. Збройні сили України першої половини XVIII ст. / О.М. Апанович. - К.: Наук, думка, 1969. - 222 с.
2. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник / Л.Л. Залізняка, О.П. Моця, В.М. Зубар та ін.; за ред. Л.Л. Залізняка. - К.: Либідь, 2005. - 504 с.
3. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: Навч. посібн. / В.Ф. Верстюк. - К.: Заповіт, 1997. - 344 с.
4. Винокур О. Давня і середньовічна історія України / О.Винокур, С.Трубчанінов. - К.: Глобус, 1996. - 224 с.
5. Горобець В.М. Влада та соціум Гетьманату: дослідження з політичної і соціальної історії ранньомодерної України / В.М. Горобець. - К.: Ін - т історії України НАН України, 2009. - 271 с.
6. Греков Б.Д. Киевская Русь / Б. Д. Греков. - М.: Госполитиздат, 1953. - 568 с.
7. Грицак П. Галицько-Волинська держава / П. Грицак. - Галич, 1995.
8. Грицак Я. Нарис історії України: формування української модерної нації / Я. Грицак. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>
9. Гудзяк Б. Криза і реформа. Київська метрополія, Царгородський патріархат і генеза Берестейської церковної унії / Б. Гудзяк. - Львів, 2000. - 448 с.
10. Гуржій І.О. Гетьманська Україна / І.О. Гуржій, Т.В. Чухліб. - К.: Альтернативи, 1999. – Т. 8 (Серія: Україна крізь віки). - 304 с.
11. Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині XVII - XVIII ст.: Кордони, населення, право / О.І. Гуржій. - К: Основи, 1996. - 223 с.
12. Ідзьо В.С. Галицька держава: процеси етнотворення та становлення (XII -

ХІІІ ст.) / В.С. Ідзьо. - Львів: Камула, 2005. - 351 с.

13. Ісаєвич Я. Д. Галицько-Волинська держава / Я.Д. Ісаєвич. - Львів, 1999.
14. Історія України в особах: Давньоруська держава. Литовсько-польська доба / Авт. кол.: Русина О. В. (кер. авт. кол.), Дзюба О. М., Довбищенко М. В., Ісаєвич Я. Д., Котляр М. Ф. - К.: Україна, 2012. - 440 с.
15. Котляр М. Ф. Історія суспільного життя Русі: Нариси / НАН України. Інститут історії України. - К.: Інститут історії України, 2016. - 288 с.
16. Кульчицький С. Український Голодомор в контексті політики Кремля початку 1930-х рр. / НАН України. Інститут історії України. - К.: Інститут історії України, 2014. - 208 с.
17. Кульчицький С.В. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі: У 3 кн. – К., 2013.
18. Кульчуцький С.В. Україна між двома війнами (1921 - 1939 рр.) / С.В. Кульчицький. - К.: Альтернативи, 1999. Серія: Україна крізь віки. - Т.11. - 336 с.
19. Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. - К.: Наукова думка, 2013. - 991 с.
20. Литвин В.М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / Володимир Литвин; НАН України, Ін-т історії України. - Київ: Наукова думка, 2015 . - ISBN 978-966-00-1510-4. Т.2: Новий час, кінець ХVІІІ - початок ХХ ст. - 2015. – 525 с.
21. Литвин В.М. Історія України [Текст]: у 3 т., 4 кн. / Володимир Литвин; НАН України, Ін-т історії України. - Київ: Наукова думка, 2015 . - ISBN 978-966-00-1510-4. Т. 3: Новітній час, 1914-2014, Кн. 1. - 2016. – 645 с.
22. Литвин М. Р. Історія ЗУНР / М.Р. Литвин, К. С. Науменко. - Львів, 1995. - 368 с.
23. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів / П.-Р. Магочій. - Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. - 794 с.
24. Макарчук С. А. Українська Республіка галичан. Нариси про ЗУНР / С.А. Макарчук. - Львів, 1997. - 192 с.
25. Мицик Ю., Бажан О. Історія України. - К., 2014. - 680 с

26. Моця О. Київська Русь від язичництва до християнства: навч. посібник / О. Моця, В. Ричка. - К.: Глобус, 1996. - 222 с.
27. Революція Гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України: навчально-методичний посібник / За заг. ред. П. Полянського; Авт. кол.: Головка В., Палій О., Черевко О., Янішевський С. - К.: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2015. - 36 с.
28. Реєнт О.П. Українські визвольні змагання 1917–1921 років / Гол. ред. Р. Стасюк. – К., 2016.
29. Русина О. Україна під татарами та Литвою / О. Русина. - К.: Альтернативи, 1998. - Т.6. – 320 с.
30. Сарбей В.Г. - К.: Альтернативи, 1999. - 336 с. Серія: Україна крізь віки. - Т.9.
31. Сарбей В.Г. Національне відродження України / Смолій В.А. Українська національна революція XVII ст. (1648 - 1676 рр.) / В.А. Смолій, В.С. Степанков. - К., 2009.
32. Терещенко Ю. Україна і європейський світ. Нарис історії від утворення старокиївської держави до кінця XVI ст. - К.: Перун, 1996. - 196 с.
33. Толочко А. Очерки начальной руси. - Киев; Санкт-Петербург: Лаурис, 2015. - 336 с.
34. Толочко О.П. Київська Русь / О.П. Толочко, П.П. Толочко. - К.: Альтернативи, 1998. - 352 с. Серія: Україна крізь віки. - Т. 4.
35. Шабульдо Ф.М. Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества литовського / Ф.М. Шабульдо. - К.: Наук, думка, 1987.
36. Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. - 2-ге вид., переробл. та розширене / Н.М. Яковенко. - К.: Критика, 2005. - 584 с.

Допоміжна

1. Бажан О.Г. Український національний рух: основні тенденції і етапи розвитку (кінець 1950-х - 1980-ті рр.) / О.Г. Бажан, Ю.З. Данилюк. - К.: Ін-т

- історії України НАН України, 2000. - 232 с.
2. Баран В.К. Україна в умовах системної кризи (1946 - 1980-і рр.) / В.К. Баран, В.М. Даниленко. - К.: Альтернативи, 1999. Серія: Україна крізь віки. - Т. 13. - 304 с.
  3. Баран В.К. Україна після Сталіна: нарис історії. 1953-1985 рр. / В.К. Баран. - Львів: Свобода, 1992. - 134 с.
  4. Беркгоф К. Жнива розпачу: життя і смерть в Україні під нацистською владою / К. Беркгоф. - К.: Критика, 2011. - 456 с.
  5. Вегеш М. Карпатська Україна 1938 - 1939 років у загальноєвропейському історичному контексті / М. Вегеш. - Ужгород, 1997. - Т. 1,2.
  6. Велика війна 1914 - 1918 рр. і Україна. У 2-х кн. - Кн. 2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В. А. Смолій (голова), Г. В. Боряк, В. С. Великочий, В. Ф. Верстюк, О. І. Гуржій та ін. - К., 2015. - 800 с.
  7. Геноцид в Україні 1932 – 1933 рр.: за матеріалами кримінальної справи № 475 / Упоряд. М.Герасименко, В.Удовиченко. – К.: [б.в.], 2014. – 560 с.
  8. Дипломатія УНР та Української держави в документах і спогадах сучасників: У 2-х тт. - К., 2008.
  9. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки, 1918 - 1920: Документи і матеріали. У двох томах, трьох частинах / У поряд. В. Верстюк та ін. - К.: Вид-во О. Теліги, 2006. - Т. I. - 688 с.; - Т. II. - 744 с.
  10. Дмитренко М. А. Політична система України: Розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції / М. А. Дмитренко. - К.: Знання України, 2008. - 546 с.
  11. Зайцев А.К. Черниговское княжество X - XIII в. / А.К. Зайцев. - М.: Квадрага, 2009. - 226 с.
  12. Зализняк А.А. «Слово о полку Игореве»: Взгляд лингвиста / А.А. Зализняк. - М., 2008.
  13. Західноукраїнська Народна Республіка. 1918 - 1923. Уряди. Постаті / Гол. ред. Я. Ісаєвич; упоряд. М. Литвин, І. Патер, І. Соляр. - Львів, 2009. - 350 с.
  14. Західноукраїнська Народна Республіка. 1918 - 1923: Ілюстрована історія. -

Львів; Івано-Франківськ, 2008.

15. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України: Підручник / А. Зленко. – К.: Київ, ун-т, 2008. - 380 с.
16. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2008-2013) / Авт. кол.: С. В. Віднянський, О. М. Горенко, А. Ю. Мартинов (відп. ред.), В. В. Піскіжова. НАН України. Інститут історії України. - К.: Інститут історії України, 2015. - 378 с.
17. Історія Запорозької Січі / Авт.: В. Смолій, В. Щербак, А. Гурбик та ін. - К.: Арій, 2015.-240 с.
18. Історія України в особах. Козаччина: [нариси] / [Горобець В. М. та ін.]. - К.: Україна, 2013. – 301 с.
- 19.2. Історія України в особах: ХІХ століття: [нариси] / [В. С. Шандра та ін.]. – К.: Україна, 2015. – 367 с.
20. Історія українського селянства: Нариси в 2-х томах / В. А. Смолій та ін. - К.: Наук, думка, 2006. - Т. 1. - 632 с.
21. Конквест Р. Жнива скорботи. Радянська колективізація і голодомор / Р. Конквест. - К., 1993.
22. Копиленко О. Л. «Сто днів» Центральної Ради / О.Л. Копиленко. - К.: Україна, 1992. - 204 с.
23. Котляр М. Мобільність княжого двору в Південній Русі / М. Котляр // Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст.). - К.: Інститут історії України НАН України, 2008. - №8. - С. 35 - 52. Електронний режим доступу: <http://histans.com/JournALL/uacenter/8/3.pdf>
24. Котляр М. Ф. Княжа служба в Київській Русі / М.Ф. Котляр. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2009. – 251 с.
25. Котляр М.Ф. Князі-ізгої та удільна роздробленість на Русі / М.Ф. Котляр // Український історичний журнал. - 2011. - №3. - С. 4 - 20.
26. Котляр М.Ф. Шляхи християнства на Русь (легендарні й реальні) / М.Ф. Котляр // Український історичний журнал. - 2008. - №5. - С.4 - 15.
27. Кралюк П. Роман Мстиславич, князь Волинський і Галицький. Історико-

- біографічний нарис / П. Кралюк. - Луцьк: Надстир'я, 1999. - 75 с.
28. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство / І.П. Крип'якевич. - К., 1984
29. Кульчицький С.В. Невідомі сторінки голоду 1921 - 1923 рр. в Україні / С.В. Кульчицький, О.М. Мовчан. - К.: Ін-т історії України НАН України, 1993. - 70 с.
30. Макарчук С. А. Українська Республіка галичан. Нариси про ЗУНР / С.А. Макарчук. - Львів, 1997. - 192 с.
31. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія / І.З. Мицько. - К.: Наук, думка, 1990.
32. Нариси історії української революції 1917 - 1921 років. У двох книгах / Редкол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк, В.Ф. Верстюк та ін. - К.: Наук, думка, 2011. - Кн. 1. - 390 с.
33. Нариси історії української революції 1917 - 1921 років. У двох книгах / Редкол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк, В.Ф. Верстюк та ін. - К.: Наук, думка, 2012. - Кн. 2. - 464 с.
34. Нічик В. М. Гуманістичні та реформаційні ідеї на Україні / В. М. Нічик, В.Д. Литвинов, Я.М. Стратій. - К., 1990.
35. Патриляк І.К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І.К. Патриляк, М.А. Боровик. - Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2010. — 590 с.
36. Пиріг Р. Я. Діяльність урядів гетьманату Павла Скоропадського: персональний вимір / НАН України. Інститут історії України. - К.: Інститут історії України, 2016. - 518 с.
37. Рубльов О.С. Українські визвольні змагання 1917 - 1921 рр. / О.С. Рубльов, О.П. Реєнт. - К.: Альтернативи, 1999. Серія: Україна крізь віки. Т. 10. - 320 с.
38. Русначенко А. М. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х - початок 1990-х років / А. М. Русначенко. - К: ім. Олени Теліги, 1998. - 720 с.
39. Сас П.М. Політична культура українського суспільства кінця XVI - першої половини XVII ст./ П.М. Сас. - К., 1998.

- 40.Смолій В.А., Степанков В.С. Інститут влади в політичній системі України (середина – друга половина XVII ст.) / НАН України. Інститут історії України. - К.: Наукова думка, 2014. - 244 с.
- 41.Солдатенко В.Ф. Революційна доба в Україні (1917 – 1920 роки): Логіка пізнання, історичні постаті, ключові епізоди / В.Ф. Солдатенко. - К.: Парламентське вид-во, 2011.-568 с.
- 42.Тищак Б.Й. Західноукраїнська Народна Республіка (1918-1923) (До 75-річчя утворення) / Б.Й. Тищак, О. А. Вівчаренко. - Коломия, 1993. - 120 с.
- 43.Тіні згаданих предків. Від склавинів до русинів: Прадавня Україна, Русь і походження українців / Авт. кол.: М. Відейко, О. Комар, А. Плахонін, Є. Синиця, О. Моця; Упоряд. К. Галушко. - Х., 2016. - 352 с.
- 44.Толочко А. Краткая редакция Правды Русской: Происхождение текста / А. Толочко. - К., 2009.
- 45.Толочко А.П. Князь в Древней Руси: власть, собственность, идеология / А.П. Толочко. – К.: Наук, думка, 1992. - 224 с.
- 46.Трофимович В.В. Україна в роки Другої світової війни 1939-1945 рр. / В.В. Трофимович. - Львів: ЛДУ, 1995. - 102 с.
- 47.Трофимович Л. Небезпечне суперництво... Українське питання в зовнішній політиці Польщі та Раденського Союзу. 1938-1939 рр. / Л. Трофимович, В. Трофимович. - Рівне: Волинські обереги, 2013. -284 с.
- 48.Українська Центральна Рада. Документи та матеріали: У 2-х тт. - К, 1996. - Т. 1. - 580 с.; - К., 1997.-Т.2.-424 с.
- 49.Фроянов И.Я. Зависимые люди Древней Руси (челядь, холопы, данники, смерды) / И.Я. Фроянов. - СПб., 2010.
- 50.Шаповал Ю. Україна 20 - 50-х років: сторінки ненаписаної історії / Ю. Шаповал. - К.: Наук, думка, 1993. - 232 с.
- 51.Юшков С. Русская Правда / С. Юшков. - М., 1950. - 122 с.

«Спеціальні історичні дисципліни»:

Історіографія історії України

1. Предмет, методи та завдання історіографії.
2. «Повість минулих літ» - одна з найдавніших пам'яток національного літописання.
3. Українські літописи XIV – першої половини XVII ст. як пам'ятки історіописання.
4. Історичні погляди автора «Галицько-Волинського» літопису.
5. Події XVI – XVII ст. у «Львівському» літописі.
6. Історичні погляди автора «Острозького літописця».
7. Літопис Самовидця.
8. «Хроніка» Феодосія Софоновича.
9. Твори Григорія Грабянки та Самійла Величка.
10. «Синописис».
11. Історично-культурні умови розвитку історичних знань доби національного Відродження (друга половина XVIII - перша половина XIX ст.).
12. Історія Русів” та її місце в українській історіографії.
13. «История Малой России» Д. Бантиш-Каменського та «История Малороссии» М. Маркевича.
14. Історичні погляди М. Костомарова.
15. Історичні погляди М. Максимовича.
16. В. Антонович - видатний український історик.
17. «Київська школа» («школа документалістів», «школа В. Антоновича») істориків.
18. Історія України в діяльності наукових товариств в середині XIX ст. – на початку XX ст.
19. Діяльність археографічних установ в Україні в середині XIX ст. – на початку XX ст.
20. Наукова та громадсько-політична діяльність М. Грушевського.

21. Наукові дослідження представників «Львівської історичної школи» М.Грушевського.
22. Основні історіософські принципи представників «державницького» напрямку української історіографії. Наукова творчість В.Липинського.
23. Суспільно-політичні та інституційні передумови «золотої доби» 1920-х рр. в українській історіографії.
24. М. Василенко та його наукова школа.
25. Д. Багалій та його наукова школа.
26. Життєвий шлях і наукова діяльність А.Кримського.
27. Українська історична наука в діаспорі у міжвоєнний період: інституції та постаті.
28. Політико-ідеологічні та інституційні чинники української радянської історіографії.
29. Схема історії України в працях українських радянських істориків.
30. Життєвий і творчий шлях І. Крип'якевича.
31. Реформістська течія в історіографії УРСР в 1950 – 1980-ті роки.
32. Інституції зарубіжної української історіографії середини ХХ - поч. ХХІ ст.
33. Основні напрямки досліджень і постаті української зарубіжної історіографії середини ХХ – поч. ХХІ ст.
34. Інституційні підстави та проблеми сучасної української історіографії.
35. Дискусії про предмет та призначення національної історії в сучасній українській історіографії.
36. Основні здобутки та проблеми сучасної української історіографії у вивченні українського середньовіччя.
37. Основні здобутки та проблеми сучасної української історіографії у вивченні Нового часу в Україні.
38. Основні здобутки та проблеми сучасної української історіографії у вивченні історії України ХХ ст.
39. Дослідження проблем всесвітньої історії в сучасній Україні.

40. Історія історіографії, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни в сучасній українській історіографії.

Джерелознавство

1. Предмет і завдання джерелознавства.
2. Структура джерелознавства як наукової дисципліни.
3. Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни.
4. Поняття історичного джерела.
5. Класифікація історичних джерел.
6. Джерельна база та її рівні.
7. Категорії джерелознавчого аналізу.
8. Преса як історичне джерело.
9. Джерела до історії Національно-визвольної революції середини XVII ст.
10. «Записки іноземців» як джерело до історії України.
11. Матеріали діловодства: склад, риси, інформаційні можливості.
12. Статистичні джерела: склад, риси, інформаційні можливості

Дипломатика. Бібліографія. Архівознавство

1. Дипломатика та її метод.
2. Акти як історичне джерело.
3. Предмет і завдання історичної бібліографії.
4. Методи бібліографічного пошуку.
5. Архівознавство як наукова дисципліна.
6. Мережа архівних установ.
7. Науково-довідковий апарат держархівів.

Археографія

1. Археографія як СІД.
2. Класифікація видань документів.
3. Прийоми передачі текстів документів.

Палеографія

1. Предмет та завдання палеографії.
2. Типи письма.

3. Філіграні та філігранологія.

Геральдика. Хронологія.Картографія.Генеалогія

1. Геральдика як СІД.
2. Календарі минулого.
3. Історична картографія.
4. Предмет та завдання генеалогії.

Література:

Базова

1. Антонович В. Лекції з джерелознавства / В. Антонович / Ред. М. Ковальський. - Острог; Нью-Йорк: УВАН у США, НУОА, 2003. - 382 с.
2. Антонович В.Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори / В.Б. Антонович. -К.: Либідь, 1995. -816 с.
3. Багалій Д.І. Нариси української історіографії доби феодалізму й доби капіталістичної / Д.І. Багалій //Архіви України. - 1993. - №1-3; 4-6.
4. Бантиш-Каменський Д.Н. История Малой России от водворения славян в сей стране до уничтожения гетьманства / Д.Н. Бантиш-Каменський / Авт. передмови О.І. Гуржій. - К.: Час, 1993. - 656 с.
5. Брайчевський М. Вступ до історичної науки / М. Брайчевський. - К.: КМ Academia, 1995. - 168 с.
6. Величко С. Літопис у 2-х тт. / С. Величко. - К.: Дніпро, 1991.
7. Винтоняк О. Україна в описах західноєвропейських подорожників другої половини ХУІІІ століття / О. Винтоняк. - К.; Львів; Мюнхен, 1995.
8. Воронов В.І. Джерелознавство історії України. Курс лекцій / В.І. Воронов. - Дніпропетровськ, 2003. -336 с.
9. Галицько-Волинський літопис / Відп. за випуск, автор вступ, слова та упоряд. Р.М. Федорів. - Львів: Червона калина, 1994. - 255 с.
10. Галицько-Волинський літопис. Дослідження. Текст. Коментар / За ред. М.Ф. Котляра. - К., 2002. - 400 с.
11. Генсьорський А. Галицько-Волинський літопис (лексичні, фразеологічні та стилістичні особливості) / А. Генсьорський. - К., 1961.

12. Генсьорський А.І. Галицько-Волинський літопис. Процес складання, редакції і редактори / А.І. Генсьорський. - К.: Вид-во АН УРСР, 1958. - 101 с.
13. Джерелознавство історії України: Довідник / Редкол.: М.Я. Варшавчик, Я.С. Калакура та ін. - К., 1998.
14. Дорошенко Д.І. Огляд української історіографії. Державна школа: Історія. Політологія. Право / Д.І. Дорошенко. - К.: Українознавство, 1996. - 256 с.
15. Єфремов С.О. Історія українського письменства / С.О. Єфремов. -
16. Журба О.І. Київська археографічна комісія 1843-1921. Нарис історії і діяльності / О. І. Журба. -К., 1991
17. Замлинський В. О. Батько і син Бантиши-Каменські. Сторінки біографії / В.О. Замлинський // Київська старовина. - 1994. - № 1.
18. Історичне джерелознавство: Підручник / Я.С. Калакура, І.Н. Войцехівська, С.Ф. Павленко та ін. - К., 2002.
19. Історіографічний словник: навчальний посібник для студентів історичних факультетів університетів / С.І. Посохов, С.М. Куделко, Ю.Л. Зайцева та ін. - Х.: Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2004. - 320 с.
20. Історія Русів / Перекл. І. Драча; вступ, стаття В. Шевчука. - К.: Рад. письменник, 1991.-318 с.
21. Казьмирчук Г.Д. Історична бібліографія. Курс лекцій і метод, матеріалів для студ. іст. факультетів. 2-е вид., випр. і доп. / Г.Д. Казьмирчук. - К., 2007.
22. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій / Я.С. Калакура. - К., 2004.
23. Калакура Я. Структура спеціальних історичних дисциплін як підсистема історичної науки / Я. Калакура // Спеціальні історичні дисципліни. - 2004. - Число 11. - Ч. 1. – С. 37-52.
24. Колесник І.І. Українська історіографія XVIII ст. - початок XX ст.: Навч. посібн. / І.І. Колесник. - К.: Генеза, 2000. - 256 с.
25. Колесник І.І. Українська історіографія: концептуальна історія / За ред. В.

- Смолія. НАН України. Інститут історії України. - К: Інститут історії України, 2013. - 566 с.
26. Колесник М.П. Історичне товариство Нестора Літописця та його вклад у розвиток історичної науки в Україні / М.П. Колесник // УІЖ. - 1995. - № 5. - С. 28 - 37.
  27. Кравченко В.В. Нариси української історіографії епохи національного Відродження (друга половина XVIII - середина XIX ст.) / В.В. Кравченко. - Х.: Основа. 1996. - 376 с.
  28. Кравченко В.В. Поема вольного народу. «Історія Русів» та її місце в українській історіографії / В.В. Кравченко. - Х., 1996.
  29. Літопис гадяцького полковника Григорія Граб'янки. - К.: Дніпро, 1992.
  30. Літопис Самовидця. - К., 1971.
  31. Макарчук С.А. Джерелознавство історії України / С.А. Макарчук. - Львів: Вид-во Світ, 2008,- 512 с.;іл.
  32. Марченко М.І. Українська історіографія з найдавніших часів до середини XIX ст. / М.І. Марченко. - К., 1959. - 222 с.
  33. Мицик Ю. Острозький літописець / Ю. Мицик // Острозька давнина: Дослідження і матеріали. - Львів, 1995. - Т.1. - С. 69 - 73.
  34. Наливайко Д. Козацька християнська республіка (Запорозька Січ у західноєвропейських літературних пам'ятках) / Д. Наливайко. - К: Дніпро, 1992. - 495 с.
  35. Оглоблин О.П. До питання про автора "Історії Русов" / О. Оглоблин. - К, 1998.
  36. Пінчук Ю. Микола Іванович Костомаров / Ю. Пінчук. - К.: Наук, думка, 1992.
  37. Повість минулих літ / Літопис Руський. - К: Дніпро, 1989. - С. 1-178.
  38. Реєнт О.П. Історична наука в Україні в XIX столітті / О.П. Реєнт // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е - Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К: Наук, думка, 2005. - С. 566 - 568.

39. Січинський В. Чужинці про Україну / В. Січинський. - К., 1992.
40. Софонович Ф. Хроніка з літописців стародавніх / Ф. Софонович; АН України, Археограф, комісія, Ін-т укр. археографії, Ін-т історії України. Упоряд. Ю. Мицик, В.Кравченко. - К.: Наук, думка, 1992. - 336 с.
41. Специальные исторические дисциплины: Учеб. пособие / В.А. Замлинский, М.Ф. Дмитриенко, Т.А. Балабушевич. - К., 1992.
42. Спеціальні історичні дисципліни. Довідник: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / І.Н. Войцехівська (кер. авт. колективу), В.В. Томазов, М.Ф. Дмитрієнко та ін. - К.: Либідь, 2008. - 520 с.
43. Стельмах С. Історична думка в Україні XIX - початку XX ст. / С. Стельмах. - К., 1997.
44. Толочко П. Літописи Київської Русі / П. Толочко. - К., 1994.
45. Українська література XIV - XVI ст. - К., 1998.
46. Ульяновський В. Володимир Антонович: образ на тлі епохи / В. Ульяновський, В. Короткий. - К.: Міжнародна фінансова агенція, 1997. - 218 с.
47. Яремчук В. Минуле України в історичній науці УРСР після-сталінської доби. – Острог: Вид-во Національного університету “Острозька академія”, 2009. - 526 с.
48. Ясь О.В. Історіографія, як термін, поняття та дисципліна / О. В. Ясь // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е - Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: Наук, думка, 2005. - С. 584 - 591.

Допоміжна

49. Архівознавство: навч. посібн. / За ред. Я. Калакури, І. Матяш. - К., 2002.
50. Бездрабко В. Основні риси розвитку джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін і документознавства: закономірні й випадкові флейми (1960 - 1980) / В. Бездрабко // Архіви України. - 2009. - №1-2. - С. 24 - 49.
51. Бездрабко В. Основні риси розвитку джерелознавства, спеціальних

- історичних дисциплін і документознавства: закономірності й випадкові фрейми (1960 - 1980) / В. Бездрабко // Архіви України. - 2009. - № 1 - 2. - С. 24 - 49.
52. Білокінь С. Історична бібліографія Україніки / С. Білокінь // Енциклопедія історії України / В.А. Смолій (гол. редкол.). - К: Наук, думка, 2005. - Т. 3. - С. 557-560.
53. Богдашина О. М. Джерелознавство історії України: теорія, методика, історія / О.М. Богдашина. - Харків, 2005.
54. Бондаренко Г. В. Історичне пізнання: питання теорії і практики / Г. В. Бондаренко. - Луцьк: РВВ Вол. держ. ун-ту ім. Л. Українки, 1998. - 189 с.
55. Бондаренко Г. Спеціальні історичні дисципліни / Г. Бондаренко. - Луцьк, 1997. - 222 с.
56. Боряк Г. Археографічна діяльність академіка Ореста Левицького: реалізовані та нездійснені проекти / Г. Боряк // Україна крізь віки: зб. наук, праць на пошану академіка НАН України професора В. Смолія. - К., 2010. - С. 904 - 915.
57. Ващенко В.В. Лекції з історії української історичної науки другої половини ХІХ - початку ХХ ст. (М.Костомаров, В.Антонович, М.Грушевський) / В.В. Ващенко. - Дніпропетровськ: ДДУ, 1998. - 140с.
58. Войцехівська І. Губернські вчені архівні комісії в Україні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) / І. Войцехівська, О. Семергей // Київська старовина. - 1995. - № 6. - С. 105 – 113.
59. Гирич І. Чи суперечить національний міф історичній правді? / І. Гирич // Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії). Зб. наук, статей. - К., 2000. - С. 47 – 54.
60. Гоцуляк В.В. Історіографія історії України: Навчальний посібник / В.В. Гоцуляк. - Черкаси, 1996.
61. Данилюк Д. Історична наука на Закарпатті (кінець ХVІІІ - перша половина ХХ ст.) / Д. Данилюк. - Ужгород: Патент, 1999. - 352 с.

62. Дашкевич Я. Дорогами української Кліо: про стан історичної науки в Україні / Я. Дашкевич. - К., 1993.
63. Дзира І. «Історія Русів» та історико-літературний процес першої половини ХІХ ст. / І. Дзира // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. - К., 1998. – Число 2. - Вип. 2.
64. Дзира І.Я. Українське літописання ХV - ХVІІІ ст. у вітчизняній історіографії 1871 – 1917 рр. / І. Я. Дзира // Проблеми історії України ХІХ - початку ХХ ст. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2011. - №19. - С. 429 - 458.
65. Дзира Я. Козацьке літописання 30-80-х рр. ХVІІІ століття: джерелознавчий та історіографічний аспекти / Я. Дзира. - К.: Ін - т історії України, 2006. - 566 с.
66. Дзира Я. Козацькі літописи 30-80-х років ХVІІІ ст. як історичні джерела та пам'ятки національної історіографії // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. - К, 2003. - Вип. 10. - С.215 – 230.
67. Дмитрієнко М. Ф. Проблема традиції і суспільних стереотипів в історичній свідомості та історіографії / М.Ф. Дмитрієнко // Історична наука на порозі ХХІ ст.: підсумки та перспективи. Матеріали Всеукр. наук. конф. - Харків, 1995. - С. 21 – 25.
68. Забіяка І. До питання про авторство «Історії русів». Еволюція гіпотези В. Горленка / І. Забіяка // Наукові записки: 36. праць молодих вчених та аспірантів Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. -К., 1997.-Т. 2.
69. Зашкільняк Л. Методологія історії: від давнини до сучасності / Л. Зашкільняк. - Львів, 1999. - 224 с.
70. Зашкільняк Л.О. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів / Л.О. Зашкільняк. - Львів: ПАІС, 2007. - 312 с.
71. Іванко А.Б. Історики України ХІХ-ХХ ст. (нариси української історіографії) / А.Б. Іванко. - Кіровоград, 2001. - 382 с.

72. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник / Редкол.: В.М. Литвин (голова), В.І. Гусєв, А.Г. Слюсаренко. - К.: Вища шк., 2002. - 430 с. (термін «Історіографія» -С. 175 - 176).
73. Історія України в народних думах і піснях. - К, 1993.
74. Калакура Я.С. Українознавче дослідження: теорія та методологія / Я.С. Калакура. – Тернопіль: Джура, 2012. – 294 с.
75. Калакура Я.С. Українська історіографія в структурі історичної науки / Я.С. Калакура // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. - Число 5: Історіографічні дослідження в Україні. - Вип. 10: Збірка наукових праць на пошану акад. В. Смолія у 2-х частинах. - К: Ін-т історії України НАН України, 2000.-Ч. 2.-С. 402-415.
76. Ковальський М.П. Деякі теоретичні питання української історіографії / М.П. Ковальський // Джерелознавчі та історіографічні проблеми історії України: Теорія та методи. Міжвузівський зб. наук, праць. - Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1995. – С. 5- 16.
77. Когут З.-Є. Формування української національної історіографії / З.-С. Когут // Схід-Захід. Історико-культурологічний збірник (Харків). - 2001. - Вип. 3.
78. Колесник І.І. Українська культура та історіографія: історія ментальностей / І.І. Колесник // Український історичний журнал. - 2002. - № 1. - С. 26 - 37.
79. Кондратюк К. Українська історіографія ХІХ - початку ХХ століть: основні напрями і концепції / К. Кондратюк. - Львів, 2002.
80. Корольов Б. Бібліографія історична / Б. Корольов // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. – К.: Вища школа, 2002. – С. 32 – 34.
81. Коцур А.П. Відомий історик України М.О.Максимович / А.П. Коцур. - Переяслав-Хмельницький; Чернівці: Світа, Золоті литаври, 2000. - 84 с.
82. Коцур А.П. Ідея державності в історичній думці та суспільно-політичному

- житті України кінця XVIII - початку XX ст. / А.П. Коцур. - Чернівці: Золоті литаври, 2000. – 424 с.
83. Коцур А.П. Національна ідея в інтелектуальній спадщині української та російської еліти кінця XVIII - XX ст. / А.П. Коцур. – Чернівці: Золоті литаври, 2000. - 204 с.
84. Коцур А.П. Пошуки шляхів національного відродження в історичній думці України XVIII ст. / А.П. Коцур. - Чернівці: Золоті литаври, 2000. – 72 с.
85. Коцур А.П. Соборність сучасної української історіографії та її інтеграція в загальноєвропейський і світовий інтелектуальний простір / А.П. Коцур // Актуальні питання українського державотворення: історія та сучасність: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20-21 січня 2011 р. - Коломия, 2011. - Ч. 1. - С. 4-8.
86. Коцур В.П. Історіографія історії України: курс лекцій / В.П. Коцур, А.П. Коцур. - Чернівці, 1999. - 520 с.
87. Литовченко Л. Проблема походження козацтва в «Історії русів» / Л. Литовченко // Осягнення історії: 36. наук, праць на пошану професора Миколи Павловича Ковальського з нагоди 70-річчя. - Острог; Нью-Йорк, 1999.
88. Марков П.Г. М.О. Максимович - видатний історик XIX ст. / П.Г. Марков; відп. ред. І.О. Гуржій. - К.: Вид-во Київ, ун-ту, 1973. - 236 с.
89. Матяш І.Б. Основні поняття архівознавства / І.Б. Матяш // Архіви України. - 2010. - №3-4, - С. 22-58.
90. Матяш І.Б. Поняття про архівознавство як науку: генеза змісту / І.Б. Матяш // Архіви України. - 2010. - №1. - С. 50 - 75.
91. Матяш І.Б. Специфічні принципи і методи архівознавства / І.Б. Матяш // Архіви України. - 2010. - № 5. - С. 19 - 44.
92. Оглоблін О. До питання про автора «Истории Русов» / О.Оглоблін. - К., 1998.
93. Очерки истории исторической науки в СССР. - М., 1955 - 1985. - Т. 1 - 5.
94. Палієнко М.Г. Григорій Полетика / М.Г. Палієнко // Історія України в

особах: IX – XVII ст. - К.: Україна, 1993. - С. 374 - 377.

95. Попова Т.Н. К вопросу о периодизации историографии: проблема понятий и категорий / Т.Н. Попова // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. 36. наук, праць. 2002. - Число 8/9. - Ч. 2.
96. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія. Історіософія світової та української історії XVIII -XX століть / В.А. Потульницький. - К: Либідь, 2002. - 480с.
97. Потульницький В.А. Українська та світова історична наука / В.А. Потульницький // Український історичний журнал. - 2000. - №1, 2, 3, 4.
98. Процик А. Дві історіографічні течії з історичної школи В. Антоновича: М. Грушевський і Д. Багалій / А. Процик // Український історик. - 1991 - 1992. - № 3-4; 1-4.
99. Сахаров А.М. Методология истории и историография: статьи и выступления / А.М.Сахаров. - М., 1981.
100. Спеціальні історичні дисципліни. Довідник: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / І.Н. Войцехівська (кер. авт. колективу). В.В. Томазов, М.Ф. Дмитрієнко та ін. - К.: Либідь, 2008. - 520 с.
101. Стельмах С.П. Історична наука, загальні тенденції й основні етапи її розвитку в Європі та Північній Америці / С.П. Стельмах // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е - И / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наук, думка, 2005. - С. 562 - 566.
102. Шевченко Ф.П. «История Русов или Малой России» (до 120-річчя з часу видання твору) / Ф.П. Шевченко // Український історичний журнал. - 1966. - № 7.
103. Шевченко Ф.П. Історіографія - важлива історична дисципліна / Ф.П. Шевченко // Історіографічні дослідження в Українській РСР. - К., 1968. - Вип. 1.
104. Ясь О. Критичний метод та його роль у становленні академічної історіографії / О. Ясь // Спеціальні історичні дисципліни: Питання теорії та методики: 36. наук. пр. Число 11: У 2 ч.: До 10-річчя заснування відділу

спеціальних історичних дисциплін Інституту історії України НАН України / НАН України. Ін-т історії України; Відп. ред. М. Ф. Дмитрієнко. - К., 2004. - Ч. 2. - С. 209 - 227.

105. Ясь О.В. «Історія Русів», «История Русов» / О.В. Ясь // Енциклопедія історії України / Редкол.: В.А. Смолій (голова), В.Ф. Верстюк, С.В. Віднянський та ін. - К.: Наук, думка, 2005. - Т. 3. - С. 632 - 634.

Питання на іспит для вступу в аспірантуру зі спеціальності «Історія та археологія»

1. Загальна характеристика палеоліту.
2. Загальна характеристика мезоліту.
3. Загальна характеристика неоліту.
4. Загальна характеристика енеоліту.
5. Загальна характеристика доби бронзи.
6. Міста Північного Причорномор'я.
7. Загальна характеристика залізного віку.
8. Географічні межі та природні чинники історичного процесу в Україні.
9. Східнослов'янські протодержави і союзи.
10. Київська Русь в кінці IX - 70-і рр. X ст.
11. Русь за Володимира Великого і Ярослава Мудрого.
12. Політична історія Русі в період роздробленості (сер. X – сер. XIII ст.).
13. Культурна спадщина Київської Русі.
14. Політична структура і соціально-економічний розвиток Київської Русі.
15. Галицьке і Волинське князівства до об'єднання.
16. Галицько-Волинська держава Романа Мстиславича та Данила Галицького.
17. Галицько-Волинська держава в другій половині XIII - середині XIV ст.
18. Політична історія українських земель в складі ВКЛ у другій полов. XIV - сер. XV ст. '
19. Політична історія та соціально-економічний розвиток українських земель

у складі ВКЛ у другій половині XV – середині XVI ст.

20. Крим та Північне Причорномор'я в орбіті впливу чужоземних держав в середні віки.
21. Галичина і Поділля в складі Польщі (сер. XIV – сер. XVI ст.).
22. Причини укладання і умови Люблінської унії.
23. Зміни в соціальній та етнічній структурі й економічному житті України в поунійний час (остання третина XVI – сер. XVII ст.).
24. Передумови і причини укладання Берестейської державної унії.
25. Православна церква від Берестейської унії до реформ Петра Могили.
26. Духовно-культурне життя суспільства України в останній третині XVI - сер. XVII ст.
27. Причини виникнення, структура і організація козацтва.
28. Козацтво в політичних процесах і міжнародній політиці Речі Посполитої в кін. XVI – 30-х рр. XVII ст.
29. Причини, характер, особливості, періодизація національно- визвольної війни сер. XVII ст.
30. Хід військових дій і дипломатична історія національно-визвольної війни сер. XVII ст.
31. Політичні і соціальні здобутки та втрати національно-визвольної війни сер. XVII ст.
32. Криза козацької держави (1657 – 1663 рр.).
33. Руїна і поділ Гетьманщини (1663-1687 рр.).
34. Внутрішня і зовнішня політика Гетьманщини в добу І.Мазепи.
35. Конституція П.Орлика та українська політична еміграція XVIIIст.
36. Політична структура та соціально-економічний розвиток Гетьманщини у XVIII ст.
37. Інкорпорація Гетьманщини російським царизмом.
38. Культурно-духовний розвиток суспільства Гетьманщини.
39. Соціальні рухи в Україні XVIII ст.
40. Запорізька Січ у XVIII ст.

41. Територіально-адміністративний устрій, населення, соціально-економічне становище і політичний розвиток українських земель в складі Російської імперії у кінці XVIII- середині XIX ст.
42. Територіально-адміністративний устрій, населення, соціально-економічне становище і політичний розвиток українських земель у складі Австрійської імперії у кін. XVIII - сер. XIX ст.
43. Початок українського національного відродження (кінець XVIII – перша третина XIX ст.).
44. Роль «Руської трійці» та Кирило-Мефодіївського товариства в українському національному русі.
45. «Весна народів» та її вплив на розвиток західноукраїнських земель.
46. Національний рух в західноукраїнських землях у 2 йол. XIX - на поч. XX ст.
47. Загальноросійський та польський суспільно-політичні рухи в підросійській Україні в II пол. XIX – на поч. XX ст.
48. Український національний рух в підросійській Україні в II пол. XIX – на поч. XX ст.
49. Реформи 1860 – 1870-х рр. в Російській імперії та їх роль і значення в історії України.
50. Перша світова війна і Україна.
51. Державотворча діяльність Центральної Ради.
52. Внутрішня та зовнішня політика Української держави.
53. Україна в добу Директорії.
54. Махновський рух.
55. Внутрішня та зовнішня політика ЗУНР.
56. Початок становлення більшовицького режиму в Україні (1917 – 1920 рр.).
57. НЕП та національна політика більшовиків в Україні у 1920-і рр.
58. Українське національно-культурне відродження у 1920 - на поч. 1930-х рр.
59. Радянська індустріалізація та колективізація в Україні.

60. Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні.
61. Завершення становлення тоталітарного режиму. Сталінські репресії.
62. Становище українців у Польщі в 20 – 30-ті рр. ХХ ст.
63. Становище Північної Буковини в складі Румунії.
64. Утворення і загибель Карпатської України.
65. Територіальна консолідація Радянської України в роки Другої світової війни.
66. Етапи, основні події Другої світової та радянсько-німецької війни і Україна.
67. Окупаційний режим країн гітлерівського блоку в Україні.
68. Рух Опору та колабораціонізм в Україні в роки Другої світової війни.
69. Економічне та суспільно-політичне життя в Україні в 2 пол. 1940 - на поч. 1950-х рр.
70. Економічні реформи М.Хрущова в Україні.
71. Хрущовська «відлига» та Україна.
72. Спроби господарських реформ та економічна криза в Україні в II пол. 1960-сер. 1980-х рр.
73. Політико-ідеологічна реакція в Україні 1970-х - сер. 1980-х рр. та її наслідки.
74. Дисидентський рух в Україні, його етапи, складові та лідери.
75. Етапи перебудови в Україні та їх зміст.
76. Суспільно-політичний рух в Україні в роки перебудови.
77. Розпад СРСР та проголошення державної незалежності України.
78. Державотворчі процеси і реформування політичної системи в сучасній Україні.
79. Економічні реформи в роки незалежності.
80. Основні напрямки та проблеми зовнішньої політики України.
81. Культурне життя сучасного українського суспільства.
82. Релігійна ситуація в сучасній Україні.
83. «Помаранчева революція» та її наслідки.

84. «Євромайдан» та Революція Гідності, їх наслідки.
85. Анексія Криму Росією.
86. Сепаратистський рух в Україні. Проголошення ЛНР та ДНР. Війна на Сході України.
87. Предмет, методи та завдання історіографії.
88. «Повість минулих літ» - одна з найдавніших пам'яток літописання.
89. Українські літописи XIV – першої половини XVII ст. як пам'ятки історіописання
90. Історичні погляди автора «Галицько-Волинського» літопису.
91. Події XVI – XVII ст. у «Львівському» літописі.
92. Історичні погляди автора «Острозького літописця».
93. Літопис Самовидця.
94. «Хроніка» Феодосія Софоновича.
95. «Синопис».
96. Твори Григорія Грабянки та Самійла Величка.
97. Історично-культурні умови розвитку історичних знань доби національного Відродження (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.).
98. «Історія Русів» та її місце в українській історіографії.
99. «История Малой России» Д. Бантиш-Каменського та «История Малороссии» М.Маркевича.
100. Історичні погляди М. Костомарова.
101. Історичні погляди М. Максимовича.
102. В. Антонович - видатний український історик.
103. «Київська школа» («школа документалістів», «школа В. Антоновича»).
104. Історія України в діяльності наукових товариств в середині XIX ст. – на початку XX ст.
105. Діяльність археографічних установ в Україні в середині XIX ст. – на початку XX ст.
106. Наукова та громадсько-політична діяльність М. Грушевського.

107. Наукові дослідження представників «Львівської історичної школи»
М.Грушевського.
108. Основні історіософські принципи представників «державницького»
напрямку української історіографії. Науковатворчість В.Липинського.
109. Суспільно-політичні та інституційні передумови «золотої доби» 1920-х
рр. в українській історіографії.
110. М. Василенко та його наукова школа.
111. Д. Багалій та його наукова школа.
112. Життєвий шлях і наукова діяльність А.Кримського.
113. Українська історична наука в діаспорі у міжвоєнний період: інституції та
постаті.
114. Політико-ідеологічні та інституційні чинники української радянської
історіографії.
115. Схема історії України в працях українських радянських істориків.
116. Життєвий і творчий шлях І. Крип'якевича.
117. Реформістська течія в історіографії УРСР в 1950 – 1980-ті роки.
118. Інституції зарубіжної української історіографії середини ХХ – поч.
ХХ ст.
119. Основні напрямки досліджень і постаті української зарубіжної
історіографії середини ХХ – поч. ХХІ ст.
120. Інституційні підстави та проблеми сучасної української історіографії.
121. Дискусії про предмет та призначення національної історії в сучасній
українській історіографії.
122. Основні здобутки та проблеми сучасної української історіографії у
вивченні українського середньовіччя.
123. Основні здобутки та проблеми сучасної української історіографії у
вивченні Нового часу в Україні.
124. Основні здобутки та проблеми сучасної української історіографії у
вивченні історії України ХХ ст.
125. Дослідження проблем всесвітньої історії в сучасній Україні.

126. Історія історіографії, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни в сучасній українській історіографії.
127. Предмет і завдання джерелознавства.
128. Структура джерелознавства як наукової дисципліни.
129. Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни.
130. Поняття історичного джерела.
131. Класифікація історичних джерел.
132. Джерельна база та її рівні.
133. Категорії джерелознавчого аналізу.
134. Пам'ятки законодавства як історичне джерело.
135. Джерела особистого походження.
136. Акти як історичне джерело.
137. Преса як історичне джерело.
138. Джерела до історії Національно-визвольної революції середини XVII ст.
139. «Записки іноземців» XVI – XVIII ст. як джерело до історії України.
140. Дипломатика та її метод.
141. Предмет і завдання історичної бібліографії.
142. Методи бібліографічного пошуку.
143. Архівознавство як наукова дисципліна.
144. Мережа архівних установ.
145. Науково-довідковий апарат держархівів.
146. Археографія як СІД.
147. Класифікація видань документів.
148. Прийоми передачі текстів документ
149. Предмет та завдання палеографії.
150. Типи письма.
151. Філіграні та філігранологія.
152. Геральдика як СІД.
153. Календарі минулого.
154. Історична картографія.

155. Предмет та завдання генеалогії.
156. Нумізматика як наука та історичне джерело.
157. Історична урбаністика як проблемне поле історичних досліджень.
158. Загальні правила джерелознавчої евристики.
159. Етапи критики джерел (за концепцією Ш.-В.Ланглуа та Ш.Сеньйобоса).
Правила джерельної критики.
160. Історична герменевтика.